

ВЯЛІКІ ПОДЗВІГ НАРОДА

[Заканчанае. Пачатак на 1-й стар.]

скай літаратуры, мастацтва, народнай творчасці.
Узды эканомікі і культуры Беларусі, павышэнне матэрыяльнага дабрабыту працоўных, гаворыць тав. Мазураў, дасягнуты ў выніку самаадданай працы народа, дзякуючы правільнай палітыцы Камуністычнай партыі і яе Цэнтральнага Камітэта. Асабліва ў XX з'ездзе КПСС культ асобы Сталіна, наша партыя аднавіла ленынскія нормы партыйнага жыцця, прыняла калектывізму і кіраванню, стварыла неабмежаваны матэрыялізм для развіцця творчай ініцыятывы працоўных. Наш народ яшчэ глыбей зразумее сутнасць сацыялістычнай дэмакратыі, яе жыццёвую сілу. У кожнага саветскага чалавека ўмяшчалася высокае пачуццё гаспадары краіны, умяшчалася адданасць за дзе Радзімы, за паспяховае пабудову камуністычнага грамадства.

Партыя пільна аглядае ўважанае імя імя тав. што ў ўмовах будаўніцтва новага грамадства на першы план выступаюць эканамічная праца, пільны арганізатар народнай гаспадаркі і вытворчасці, пільны кіраванні і планавання, удзел у кантролі.

Барысба за выкананне Праграмы партыі, прынятай XXII з'ездом КПСС, стала кроўнай справай усяго саветскага народа.

Прыема адначасна, што ў першых радах барацьбы за камунізм ідуць былыя воіны, партызаны і партызанкі. Яны не толькі самі паказваюць шлях да перамогі, але і выховаюць нашу моладзь у духу адданасці справе камунізма. Вясны прыкладны гераізм старэйшага пакалення, якое заваляла ішчыне свабоднай мірнай працы, вучыць нашу моладзь, як трэба будаваць сваё жыццё, як пераадоўваць цяжкасці, што сустракаюцца на шляху да вялікай мэты.

І новае, пасляваеннае пакаленне нашых людзей разумее, што лепшым помнікам гераізму, якія загінулі ў вайне, з'яўляецца нахнытая праца ў імя перамогі камунізма.

Сама наша саветская рэалізацыя, скажуць у заключэнне тав. Мазураў, наглядна дамаўрае веліч справы і дзяйсненні народа, які будзе камунізм. Наш абавязак, абавязак усіх саветскіх людзей — усмерна пампажча дасягненні ў будаўніцтве камунізма, штодзённай працы ўзвышчаць славу і магутнасць Радзімы, умяоўваюць дружбу паміж народамі брацкіх сацыялістычных краін і адзіноста міжнароднага камуністычнага і рабочага руху, умяоўваюць мір і бяспеку паміж народамі.

Дазвольце ад вашага імя, ад імя ўсіх працоўных рэспублікі запэўніць ЦК КПСС, што беларускі народ, цесна згуртаваны пад сцягам марксізма-ленінізма, выдатна выправаваў у баях Камуністычнай партыі і яе кіруючага штаба — ленынскага Цэнтральнага Камітэта, будзе і ў далейшым працаваць, не складаючы рук, настойліва змагацца за перамогу ідэалогіі камунізма.

Цэла сестралі прысутныя выступленне Маршала Саветскага Саюза І. Х. Баргамяна.
— Дарагія таварышы, — гаворыць ён, — дазвольце мне ад кіраванства Міністраў абароны, Галоўнага палітычнага ўпраўлення Саветскай Арміі і Ваенна-Марскага Флоту, ад імя прысутных тут членаў дэлегацыі Міністраў абароны, усіх воінаў Саветскіх Узброеных Сіл горава павінаваць вас і ў вашай асобе ўсіх працоўных рэспублікі за зямнавальнае гадзінні 20-годдзем з дня вызвалення роднай для саветскіх людзей Беларусі і яе слаўнай сталіцы Мінска ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Тав. Баргамян расказвае аб гераічных бітвах Саветскай Арміі на тэрыторыі Беларусі. На ворага былі абрушаны магутны адначасова ўдар чатырох саветскіх фронтоў, падтрыманых авіяцыйна дэлегія, войскам ППА, шматлікімі партызанскімі злучэннямі і атрадамі.

Беларуская аперацыя скончылася сапраўды бліскавай перамогай Саветскай Арміі. Саветскія воіны ўшчыт разбілі адну з самых магутных стратэгічных груповак ворага. Амаль 70 фашысцкіх дывізіяў былі разгромлены, з іх 30 дывізіяў былі акружаны нашымі войскамі і знішчаны. Страты ворага ў Беларусі перавысілі чвэрць усіх яго сіл, якія ў яго былі на Усходнім фронце да пачатку летне-асення кампаніі 1944 года. У ходзе гэтай аперацыі была вызвалена не толькі Беларусь, але значная частка Латвіі, Літвы, пачаў вызваляцца брацкай Польшчы. Нашы войскі падшлі да граніц фашысцкай Германіі — былі Усходні Прусіі.

Тав. Баргамян падкрэслівае неадзіночную дапамогу, якую аказалі саветскім войскам беларускія партызаны і камуністы-падпольшчыкі як пры падрыхтоўцы аперацыі, так і ў ходзе яе. Уся баявая дзейнасць партызан Беларусі, адначасна ён, у гэты час праходзіла ў цесным узамедажненні з саветскімі войскамі. Шматлікія партызанскія брыгады і атрады наносілі адчувальныя ўдары па ворагах камунісцкіх і яго рэзервах.

Ад рабочых і інжынера-тэхнічных работнікаў Мінска выступае інжынер электратэхнічнага заводу Герой Саветскага Саюза Д. П. Сідараў. Ён гаворыць, што 20-годдзе вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў з'яўляецца святам усяго саветскага народа. Мне, працягвае прамова, давалося прыйсці ў бітвах усю рэспубліку ад Добруша да Врэста, ачышчаючы яе ад фашысцкіх занявольшчыкаў. Кожны салдат і афіцэр жыў адной думкай — хутчэй вызваліць Беларусь і яе шматлікія народы.

Мінула з таго часу толькі 20 гадоў. А колькі зроблена за гэты час! Налі мы з баямі ішлі па Беларусі, то бачылі тыя пакеты і гора, якія прынесла людзям вайна, бачылі вялікі разбурэнні. А цяпер непазнавальна пераўтварылася

беларуская зямля. Усё гэта стала магчыма дзякуючы бескаррыяльнай брацкай дапамозе ўсіх народаў Саветскай краіны, настымным клопатам Цэнтральнага Камітэта нашай партыі і Саветскага ўрада.

Слова атрымаў адзін з вядомых кіраўнікоў партызанскага руху ў Беларусі, Герой Саветскага Саюза І. П. Кожар.
— Усе мы сёння, — гаворыць ён, — знаходзімся пад вялікім і незабытым уражаннем ад усяго абстаноўкі ўрачыстасці ў сувязі з 20-й гадавінай вызвалення Мінска і рэспублікі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Пачуццё радасці і творчага ўздыму выклікала ў нас прыватанне ЦК КПСС і ўрада СССР. Мы бяскона ўдзячныя Цэнтральнаму Камітэту, роднаму Саветскаму ўраду і за баявоўскія словы прыватанні, і за высокую ацэнку дзейнасці КПБ і працоўных Беларусі як у гады Вялікай Айчыннай вайны, так і ў пасляваенны перыяд.

Ідэяны перакананасці ў справядлівасці нашай справы, адданасць Радзіме і Камуністычнай партыі натхнілі на подзвігі і воінаў Саветскай Арміі на франтах, і нашых мужных падпольшчыкаў, і партызан, якія змагаліся ў тыле ворага. Камуністычная партыя і яе Цэнтральны Камітэт з'явіліся арганізатарамі і натхніцелямі партызанскага руху ў тыле ворага. Партыйныя камітэты, кіруючыя партыйныя і камсамольскія работнікі рэспублікі, выконваючы заданні Цэнтральнага Камітэта, узначальвалі дзейнасць шматлікіх падпольных партыйных, камсамольскіх і антыфашысцкіх арганізацый, сталі душой партызанскіх атрадаў і злучэнняў.

Мы, работнікі падпольных абласных і раённых камітэтаў партыі, камандзіры і камісары партызанскіх падраздзяленняў і ўсе ўдзельнікі партызанскага руху, адчуваў пастаянную увагу, матэрыяльную і маральную падтрымку Цэнтральнага Камітэта нашай партыі, Саветскага ўрада і ЦК КП Беларусі. Гэта дапамога была штодзённай і шматбаковай.

Дазвольце мне ад імя былых партызан Беларусі запэўніць ЦК КПСС, урад СССР, асабіста таварышы М. С. Хрушчоў, а таксама ЦК КПБ і ўрад БССР у тым, што мы заўсёды гатовы пастаяць за сваю Радзіму, за сваю ленынскую партыю. Усе свае сілы, веда і волю мы аддадзем вялікай справе пабудовы камунізма ў нашай краіне.

На трыбуну старшыня наліса «Рассвет» Краўцкіна вытворчага ўпраўлення Герой Саветскага Саюза, Герой Сацыялістычнай Працы К. П. Арлоўскі. Большую частку сваёй прамовы ён прысвячае поспехам роднага наліса.
Нашы каласіны, працаўнікі наліскага раёна, які ў гэты саветскі год гаворыць дэлегіі К. П. Арлоўскі, адабраў і горава падтрымліваюць генеральную лінію Камуністычнай партыі і яе ленынскага Цэнтральнага Камітэта, накіраваную на захаванне і ўмацаванне міру. Усім нам дарэка і блізкае нярухомае гітлераўскае праціянне да ўдзельнікаў сходу і ўсяго беларускага народа ад імя працоўных сталіцы нашай Радзімы — Масквы з'яўляюцца сакратар Мяскоўскага гаркома КПСС В. І. Тураўцаў.

— Беларускі народ, — гаворыць ён, — унёс да створэння ў агульную справу разгрому нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Мы з пачуццём велізарнай гордасці і з захапленнем любоемся поспехамі працоўных рэспублікі, дасягнутымі ў пасляваенны перыяд, адноўленымі гарадамі і вёскамі.

Ад імя Маскоўскага гаркома КПСС, Маскоўскага гарсавета і ўсіх працоўных Масквы тав. Тураўцаў пажадаў працоўным Беларусі новых працоўных поспехаў.
— Нам, ленынградцам, — гаворыць намеснік старшыні выканкома Ленынградскага гарсавета К. А. Яўлампіеў, — асабіста зразумелы ахвяры саветскага народа, паценыя ў гады гітлераўскай акупацыі. Але ніякі зверствы захопнікаў не маглі аламаць беларускі народ. Пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі ён вёў гераічную барацьбу з ворагам, наносіў яму знішчальныя ўдары.

За пасляваенныя гады непазнавальнай стала наша Радзіма. Беларускія поспеху ў мірнай стваральнай працы дабўс ў беларускі народ. Мы, ленынградцы, ад усяго душы радуемся вашым пераможамі і жадаем новых працоўных поспехаў.

Кіраўнік дэлегацыі братняй Украіны двойчы Герой Саветскага Саюза А. Ф. Федараў зачытае прыватанне ЦК КПУ, Вярхоўнага Савета і Савета Міністраў Украінскай ССР беларускаму народу. Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі Украіны, Вярхоўны Савет і Савет Міністраў Украінскай ССР ад імя ўсяго украінскага народа горава ўшчынючы працоўных Саветскай Беларусі з вялікім сьвяткам і жадаючы ім новых вялікіх поспехаў у будаўніцтве камунізма.

— У гады Вялікай Айчыннай вайны, — гаворыць першы сакратар ЦК Камуністычнай партыі Латвіі А. Я. Пельш, — яшчэ больш вырасла і ўмацавалася дружба народаў Саветскага Саюза, якая з'яўляецца адной з рашучых умоў перамогі Саветскага Саюза над фашыскай Германіяй. Ленынскае дружба народаў працягвае расці і развівацца і ў пасляваенныя гады, што з'яўляецца надзейнай гарантыяй несакуршальнай магутнасці нашай Радзімы, нашых далейшых поспехаў у будаўніцтве камунізма.

Тав. Пельш сардэчна павінаваў працоўных Беларусі з вялікім сьвяткам і пажадаў ім новых поспехаў у развіцці эканомікі і культуры.
— У гады Вялікай Айчыннай вайны, — гаворыць Старшыня Савета Міністраў Літоўскай ССР М. Ю. Шумаўскас, — на долю беларускага народа выпалі цяжкія выправава-

ні. Беларуская зямля багата насамі крывёю рабочых, каласнікаў і інтэлігенцыі. Але ніякі зверствы не маглі паставіць на калені беларусы, выхаваныя Камуністычнай партыяй у духу бязмежнай любові і адданасці сваёй сацыялістычнай Радзіме. Літоўскі народ у ахварты ад мужнай барацьбы беларускіх партызан, вучыўся ў іх наносіць ўдары па ворагу.

Тав. Шумаўскас ад імя Кампартэі, Вярхоўнага Савета і Савета Міністраў Літвы горава ўшчынючы працоўных Беларусі з вялікім сьвяткам.

Цэлае прыватанне беларускаму народу ў сувязі з 20-годдзем вызвалення рэспублікі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў зачытаў кіраўнік дэлегацыі Эстонскай ССР, сакратар ЦК КП Эстоніі К. Г. Ванга. Працоўныя брацкай Эстоніі ганюцца поспехамі рабочых, сельскіх працаўнікоў, інтэлігенцыі Беларусі ў аднаўленні і развіцці народнай гаспадаркі. Яны жадаюць новых вялікіх поспехаў у імя далейшага росквіту любімай Радзімы, у імя перамогі камунізма.

Прыватанні адначасна, што ў першых радах барацьбы за камунізм ідуць былыя воіны, партызаны і партызанкі. Яны не толькі самі паказваюць шлях да перамогі, але і выховаюць нашу моладзь у духу адданасці справе камунізма. Вясны прыкладны гераізм старэйшага пакалення, якое заваляла ішчыне свабоднай мірнай працы, вучыць нашу моладзь, як трэба будаваць сваё жыццё, як пераадоўваць цяжкасці, што сустракаюцца на шляху да вялікай мэты.

І новае, пасляваеннае пакаленне нашых людзей разумее, што лепшым помнікам гераізму, якія загінулі ў вайне, з'яўляецца нахнытая праца ў імя перамогі камунізма.

Сама наша саветская рэалізацыя, скажуць у заключэнне тав. Мазураў, наглядна дамаўрае веліч справы і дзяйсненні народа, які будзе камунізм. Наш абавязак, абавязак усіх саветскіх людзей — усмерна пампажча дасягненні ў будаўніцтве камунізма, штодзённай працы ўзвышчаць славу і магутнасць Радзімы, умяоўваюць дружбу паміж народамі брацкіх сацыялістычных краін і адзіноста міжнароднага камуністычнага і рабочага руху, умяоўваюць мір і бяспеку паміж народамі.

Дазвольце ад вашага імя, ад імя ўсіх працоўных рэспублікі запэўніць ЦК КПСС, што беларускі народ, цесна згуртаваны пад сцягам марксізма-ленінізма, выдатна выправаваў у баях Камуністычнай партыі і яе кіруючага штаба — ленынскага Цэнтральнага Камітэта, будзе і ў далейшым працаваць, не складаючы рук, настойліва змагацца за перамогу ідэалогіі камунізма.

Цэла сестралі прысутныя выступленне Маршала Саветскага Саюза І. Х. Баргамяна.
— Дарагія таварышы, — гаворыць ён, — дазвольце мне ад кіраванства Міністраў абароны, Галоўнага палітычнага ўпраўлення Саветскай Арміі і Ваенна-Марскага Флоту, ад імя прысутных тут членаў дэлегацыі Міністраў абароны, усіх воінаў Саветскіх Узброеных Сіл горава павінаваць вас і ў вашай асобе ўсіх працоўных рэспублікі за зямнавальнае гадзінні 20-годдзем з дня вызвалення роднай для саветскіх людзей Беларусі і яе слаўнай сталіцы Мінска ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Тав. Баргамян расказвае аб гераічных бітвах Саветскай Арміі на тэрыторыі Беларусі. На ворага былі абрушаны магутны адначасова ўдар чатырох саветскіх фронтоў, падтрыманых авіяцыйна дэлегія, войскам ППА, шматлікімі партызанскімі злучэннямі і атрадамі.

Беларуская аперацыя скончылася сапраўды бліскавай перамогай Саветскай Арміі. Саветскія воіны ўшчыт разбілі адну з самых магутных стратэгічных груповак ворага. Амаль 70 фашысцкіх дывізіяў былі разгромлены, з іх 30 дывізіяў былі акружаны нашымі войскамі і знішчаны. Страты ворага ў Беларусі перавысілі чвэрць усіх яго сіл, якія ў яго былі на Усходнім фронце да пачатку летне-асення кампаніі 1944 года. У ходзе гэтай аперацыі была вызвалена не толькі Беларусь, але значная частка Латвіі, Літвы, пачаў вызваляцца брацкай Польшчы. Нашы войскі падшлі да граніц фашысцкай Германіі — былі Усходні Прусіі.

Тав. Баргамян падкрэслівае неадзіночную дапамогу, якую аказалі саветскім войскам беларускія партызаны і камуністы-падпольшчыкі як пры падрыхтоўцы аперацыі, так і ў ходзе яе. Уся баявая дзейнасць партызан Беларусі, адначасна ён, у гэты час праходзіла ў цесным узамедажненні з саветскімі войскамі. Шматлікія партызанскія брыгады і атрады наносілі адчувальныя ўдары па ворагах камунісцкіх і яго рэзервах.

Ад рабочых і інжынера-тэхнічных работнікаў Мінска выступае інжынер электратэхнічнага заводу Герой Саветскага Саюза Д. П. Сідараў. Ён гаворыць, што 20-годдзе вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў з'яўляецца святам усяго саветскага народа. Мне, працягвае прамова, давалося прыйсці ў бітвах усю рэспубліку ад Добруша да Врэста, ачышчаючы яе ад фашысцкіх занявольшчыкаў. Кожны салдат і афіцэр жыў адной думкай — хутчэй вызваліць Беларусь і яе шматлікія народы.

Мне ад імя нашай слаўнай моладзі, нашых слаўных ленынскага камітэта мола павінаваць вас з вялікім сьвяткам, горава вітаць, перш за ўсё, тых, хто прымаў удзел у вызваленні горада Мінска, роднай Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Мы, моладзь, як і ўсе саветскія людзі, добра разумеем, што наша праца ўмяоўвае магутнасць Радзімы. Мы і ў далейшым будзем працаваць, не шкадуючы сваіх сіл, каб больш ніколі не паўтарыліся страшныя дні вайны, каб над нашай зямлёй заўсёды было чыстае неба і ўсім нам усміхалася яснае сонца.

Выступае кіраўнік дэлегацыі былых польскіх партызан, якія дзейнічалі на тэрыторыі Беларусі, Вацлаў Чыжыўскі. Ён гаворыць аб вяртанні цеснай дружбы, якія звязваюць беларускі і польскі народы. Гэта дружба змацавана крывёю, працітай саветскай і польскай воінамі ў барацьбе супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў. У радах партызан разам з беларусамі, рускімі, украінцамі і іншымі сынамі саветскага народа змагаліся больш як 2.400 польскіх партызан. Тут жа ў Беларусі пад кіраваннем Ленына правяла свой першы бой Першая польская дывізія Імя Тадэўша Касцюшкі. Цяпершні момант будзю дружбу Войска Польскага з Саветскай Арміяй і дружбу польскага народа з народамі Саветскага Саюза.

Водгукі перамогі Саветскай Арміі, працягвае Вацлаў Чыжыўскі, рыха партызанскай барацьбы ў беларускіх лясах даходзіла да польскай зямлі, надочы мужнасці і сілы польскага народу ў яго нярухомай барацьбе, якую праводзіла Гвардыя і Армія людзей пад кіраўніцтвам Польскай рабочай партыі. Вызваленне Беларусі 20 гадоў назад папярэднічала вызваленню Польшчы. Амаль пасля шасцігоддзя гітлераўскай акупацыі польскі народ быў вызвалены дзякуючы пераможам Саветскай Арміі, разам з якой змагалася Войска Польская і польскія партызаны.

Слова атрымаў кіраўнік дэлегацыі былых партызан Чэхаславакіі, якія змагаліся супраць гітлераўскіх захопнікаў на беларускай зямлі, Само Фалцян.
— У гады Вялікай Айчыннай вайны саветскі народ і яго доблесная армія, — гаворыць ён, — адзясцілі неўміручы подзвігі. Гераічная барацьба саветскіх людзей натхніла на барацьбу з нямецкімі фашызмам усё народы Еўропы, у тым ліку і народы Чэхаславакіі.

Мы вучыліся ў беларускіх народных мейсцяў партызанскай тактыцы, вучыліся арганізоўваць масы на барацьбу з ворагам.
Нас захапляюць поспехі, дасягнутыя беларускім народам за пасляваенныя гады. Мы бачылі велізарны разбурэнні, якія ўчынілі фашызмы на вашай тэрыторыі, а цяпер бачым новыя гарады і вёскі, бачым прыяжукі Мінск, які з'яўляецца цудоўным сімвалам адраджэння Беларусі.

Дружба нашых народаў працягвае расці і ўмацавацца ў мірнай гады. І гэты дружба з'яўляецца гарантыяй далейшага росту магутнасці ўсіх сацыялістычных краін, гарантыяй міру і бяспекі нашых дзяцей.
Са словамі гарава прыватанні да ўдзельнікаў сходу і ўсяго беларускага народа ад імя працоўных сталіцы нашай Радзімы — Масквы з'яўляюцца сакратар Маскоўскага гаркома КПСС В. І. Тураўцаў.

— Беларускі народ, — гаворыць ён, — унёс да створэння ў агульную справу разгрому нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Мы з пачуццём велізарнай гордасці і з захапленнем любоемся поспехамі працоўных рэспублікі, дасягнутымі ў пасляваенны перыяд, адноўленымі гарадамі і вёскамі.

Ад імя Маскоўскага гаркома КПСС, Маскоўскага гарсавета і ўсіх працоўных Масквы тав. Тураўцаў пажадаў працоўным Беларусі новых працоўных поспехаў.
— Нам, ленынградцам, — гаворыць намеснік старшыні выканкома Ленынградскага гарсавета К. А. Яўлампіеў, — асабіста зразумелы ахвяры саветскага народа, паценыя ў гады гітлераўскай акупацыі. Але ніякі зверствы захопнікаў не маглі аламаць беларускі народ. Пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі ён вёў гераічную барацьбу з ворагам, наносіў яму знішчальныя ўдары.

За пасляваенныя гады непазнавальнай стала наша Радзіма. Беларускія поспеху ў мірнай стваральнай працы дабўс ў беларускі народ. Мы, ленынградцы, ад усяго душы радуемся вашым пераможамі і жадаем новых працоўных поспехаў.

Кіраўнік дэлегацыі братняй Украіны двойчы Герой Саветскага Саюза А. Ф. Федараў зачытае прыватанне ЦК КПУ, Вярхоўнага Савета і Савета Міністраў Украінскай ССР беларускаму народу. Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі Украіны, Вярхоўны Савет і Савет Міністраў Украінскай ССР ад імя ўсяго украінскага народа горава ўшчынючы працоўных Саветскай Беларусі з вялікім сьвяткам і жадаючы ім новых вялікіх поспехаў у будаўніцтве камунізма.

— У гады Вялікай Айчыннай вайны, — гаворыць першы сакратар ЦК Камуністычнай партыі Латвіі А. Я. Пельш, — яшчэ больш вырасла і ўмацавалася дружба народаў Саветскага Саюза, якая з'яўляецца адной з рашучых умоў перамогі Саветскага Саюза над фашыскай Германіяй. Ленынскае дружба народаў працягвае расці і развівацца і ў пасляваенныя гады, што з'яўляецца надзейнай гарантыяй несакуршальнай магутнасці нашай Радзімы, нашых далейшых поспехаў у будаўніцтве камунізма.

Тав. Шумаўскас ад імя Кампартэі, Вярхоўнага Савета і Савета Міністраў Літвы горава ўшчынючы працоўных Беларусі з вялікім сьвяткам.

Цэлае прыватанне беларускаму народу ў сувязі з 20-годдзем вызвалення рэспублікі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў зачытаў кіраўнік дэлегацыі Эстонскай ССР, сакратар ЦК КП Эстоніі К. Г. Ванга. Працоўныя брацкай Эстоніі ганюцца поспехамі рабочых, сельскіх працаўнікоў, інтэлігенцыі Беларусі ў аднаўленні і развіцці народнай гаспадаркі. Яны жадаюць новых вялікіх поспехаў у імя далейшага росквіту любімай Радзімы, у імя перамогі камунізма.

Прыватанні адначасна, што ў першых радах барацьбы за камунізм ідуць былыя воіны, партызаны і партызанкі. Яны не толькі самі паказваюць шлях да перамогі, але і выховаюць нашу моладзь у духу адданасці справе камунізма. Вясны прыкладны гераізм старэйшага пакалення, якое заваляла ішчыне свабоднай мірнай працы, вучыць нашу моладзь, як трэба будаваць сваё жыццё, як пераадоўваць цяжкасці, што сустракаюцца на шляху да вялікай мэты.

І новае, пасляваеннае пакаленне нашых людзей разумее, што лепшым помнікам гераізму, якія загінулі ў вайне, з'яўляецца нахнытая праца ў імя перамогі камунізма.

Сама наша саветская рэалізацыя, скажуць у заключэнне тав. Мазураў, наглядна дамаўрае веліч справы і дзяйсненні народа, які будзе камунізм. Наш абавязак, абавязак усіх саветскіх людзей — усмерна пампажча дасягненні ў будаўніцтве камунізма, штодзённай працы ўзвышчаць славу і магутнасць Радзімы, умяоўваюць дружбу паміж народамі брацкіх сацыялістычных краін і адзіноста міжнароднага камуністычнага і рабочага руху, умяоўваюць мір і бяспеку паміж народамі.

Дазвольце ад вашага імя, ад імя ўсіх працоўных рэспублікі запэўніць ЦК КПСС, што беларускі народ, цесна згуртаваны пад сцягам марксізма-ленінізма, выдатна выправаваў у баях Камуністычнай партыі і яе кіруючага штаба — ленынскага Цэнтральнага Камітэта, будзе і ў далейшым працаваць, не складаючы рук, настойліва змагацца за перамогу ідэалогіі камунізма.

Цэла сестралі прысутныя выступленне Маршала Саветскага Саюза І. Х. Баргамяна.
— Дарагія таварышы, — гаворыць ён, — дазвольце мне ад кіраванства Міністраў абароны, Галоўнага палітычнага ўпраўлення Саветскай Арміі і Ваенна-Марскага Флоту, ад імя прысутных тут членаў дэлегацыі Міністраў абароны, усіх воінаў Саветскіх Узброеных Сіл горава павінаваць вас і ў вашай асобе ўсіх працоўных рэспублікі за зямнавальнае гадзінні 20-годдзем з дня вызвалення роднай для саветскіх людзей Беларусі і яе слаўнай сталіцы Мінска ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Тав. Баргамян расказвае аб гераічных бітвах Саветскай Арміі на тэрыторыі Беларусі. На ворага былі абрушаны магутны адначасова ўдар чатырох саветскіх фронтоў, падтрыманых авіяцыйна дэлегія, войскам ППА, шматлікімі партызанскімі злучэннямі і атрадамі.

Беларуская аперацыя скончылася сапраўды бліскавай перамогай Саветскай Арміі. Саветскія воіны ўшчыт разбілі адну з самых магутных стратэгічных груповак ворага. Амаль 70 фашысцкіх дывізіяў былі разгромлены, з іх 30 дывізіяў былі акружаны нашымі войскамі і знішчаны. Страты ворага ў Беларусі перавысілі чвэрць усіх яго сіл, якія ў яго былі на Усходнім фронце да пачатку летне-асення кампаніі 1944 года. У ходзе гэтай аперацыі была вызвалена не толькі Беларусь, але значная частка Латвіі, Літвы, пачаў вызваляцца брацкай Польшчы. Нашы войскі падшлі да граніц фашысцкай Германіі — былі Усходні Прусіі.

Тав. Баргамян падкрэслівае неадзіночную дапамогу, якую аказалі саветскім войскам беларускія партызаны і камуністы-падпольшчыкі як пры падрыхтоўцы аперацыі, так і ў ходзе яе. Уся баявая дзейнасць партызан Беларусі, адначасна ён, у гэты час праходзіла ў цесным узамедажненні з саветскімі войскамі. Шматлікія партызанскія брыгады і атрады наносілі адчувальныя ўдары па ворагах камунісцкіх і яго рэзервах.

Ад рабочых і інжынера-тэхнічных работнікаў Мінска выступае інжынер электратэхнічнага заводу Герой Саветскага Саюза Д. П. Сідараў. Ён гаворыць, што 20-годдзе вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў з'яўляецца святам усяго саветскага народа. Мне, працягвае прамова, давалося прыйсці ў бітвах усю рэспубліку ад Добруша да Врэста, ачышчаючы яе ад фашысцкіх занявольшчыкаў. Кожны салдат і афіцэр жыў адной думкай — хутчэй вызваліць Беларусь і яе шматлікія народы.

Мінула з та

Мала радаснага ў доме Кавальчукаў. Гаспадар дома — Ануфрык, чалавек карыслалюбны, прагавіты і даволі багаты, джыць пры смерці. Сын Ануфрыка разбрыўся па Расіі. І не па сваёй волі. Вінаваты бацька, які пазбавіў іх у свой час долі ў гаспадарцы. Зрашты, старэйшы сын — слабы, хвалявіты Авяр'ян — не пайшоў, застаўся. Ён варты свайго бацькі — толькі і чнае таго дня, калі стары памра, а ён стане паўнапраўным гаспадаром вялікага двара...

У апошнія дні свайго жыцця Ануфрык успамінае малодшага сына Ладзіо. І тады штошчці нахвост бацькоўскай пшчыты прылявае да яго сэрца. Ладзія ж, які дэзерціраваў з царскай арміі, знаходзіцца на шляху ў родную вёску. З гэтага моманту ўся наша ўвага засяроджана на меншым сыне Кавальчукаў — галоўным героі апавесці В. Паўлёна «Семнаццаты». Гэтаму чалавеку, які толькі што вырнуўся з акапоў, усё здаецца незвычайным і падаўнавым у роднай вёсцы — і пах мокрых травы, і звон кос, і абяздана шшыня. Ладзія добра адчувае прыгажосць прыроды, іе мову, і сам ён гаворыць аб прыродзе ўнёсла, паэтычна. У апавесці, даражэ, нямада свейкіх, яркіх пейзажаў.

Далей падзеі ў апавесці развіваюцца так. Ладзія сустракае свей першае каханне — праўдзівую шхую, летуценную Улю. Ён пачынае марыць пра цёмнае высокае пшасце. Але гэта толькі ілюзіі. Навесці У Ладзія адбірае Авяр'ян. Даведзены да адчаю Ладзія кідае ў пакой, куды адтравіўся пасля вяселля. Авяр'ян са свайой маладой жонкай, гранату і пакідае вёску. Праходзіць час. Ладзія зноў вяртаецца ў родныя мясціны — замужніцель, загартаным палітычна. Зноў ён сутыкаецца з Авяр'янам, на гэты раз як з класавым ворагам. Авяр'ян з'яўляецца ванжонам банды. Ладзія абшчоджае банду, зноў бацьчына са свайм шляху Улю...

У вобразе Ладзія Кавальчука псьменнік зрабіў спробу пака-

В. Паўлёна. «Самы неабходны чалавек». Апавесці і аповяданні. На рускай мове. Выдавецтва «Беларусь», Мінск, 1964.

Кніжніца
ДЗВЕ АПОВЕСЦІ Л. АРАБЕЙ
ЭКЗАМЕН
Псьменніца Лідзія Арабей знаёма чытачу як аўтар некалькіх прыгодніцкіх рабаў, апаваданні і апавесці «Мера часу», «Экзамен» і «Ларіса». Героі апавесці — нашы сучаснікі, людзі, якія імгненна сваёй працай прынеслі як мага больш карысці народу. Аўтар ставіць востры маральна-этычныя праблемы.

ПРА ЧАС І ПРА СЯБЕ
«Адрас любі» — кніга пра час і пра сябе, пра любові да чалавеча, пра смелыя пошкі новага. У кнігу выбраныя прыні А. Вольгіна ўважлівы новыя вершы і паэмы, а таксама лепшыя творы з ранейшых зборнікаў. У кнізе змешчана таксама паэма «Вечер з Волгі», прысвечаная дзяцінству і юнацтву Ул. І. Леніна.

АСОБНЫМ ВЫДАННЕМ
«Адрас любі» — кніга пра час і пра сябе, пра любові да чалавеча, пра смелыя пошкі новага. У кнігу выбраныя прыні А. Вольгіна ўважлівы новыя вершы і паэмы, а таксама лепшыя творы з ранейшых зборнікаў. У кнізе змешчана таксама паэма «Вечер з Волгі», прысвечаная дзяцінству і юнацтву Ул. І. Леніна.

«Адрас любі» — кніга пра час і пра сябе, пра любові да чалавеча, пра смелыя пошкі новага. У кнігу выбраныя прыні А. Вольгіна ўважлівы новыя вершы і паэмы, а таксама лепшыя творы з ранейшых зборнікаў. У кнізе змешчана таксама паэма «Вечер з Волгі», прысвечаная дзяцінству і юнацтву Ул. І. Леніна.

РАМАН ІВАНА ШАМІЛІНА «СЕРЦА НА ДАЛОНІ»
Раман Івана Шаміліна «Серца на далоні», у свой час друкаваўся на старонках часопіса «Полымя», выйшаў у выданстве «Беларусь» асобным выданнем. Кніга багата ілюстравана мастаком А. Кашмуравічам.

САМЫ НЕАБХОДНЫ ЧАЛАВЕК

заць супярэчлівага чалавека, які п'янікмі шляхам прыходзіць да разумення рэвалюцыі, свайго месца ў ёй. Вобраз у цэлым удаўся аўтару. Але ён зыйраў бы яшчэ больш, калі б псьменнік не захавалася, а адаваў больш увагі псіхалагічнаму аналізу. І яшчэ адна заўвага. У апавесці нямада заманальных сцэн, добра вышыны некаторыя эпизодычныя вобразы, але яны, гэтыя вобразы, часам пазбавлены сваёй самастойнай ролі ў творы, служаць як неабязковыя дадаткі да вобраза галоўнага героя, і таму не заўсёды апраўданы.

Другая палова кнігі — апаваданні. У адрозненне ад апавесці, апаваданні В. Паўлёна чашася ў іншай танальнасці і прысвечаны сённяшняму жыццю, чалавеку нашых дзён. Апаваданні не пазбавлены апсалітычна, але ў чытача не ўнікае жадання «хутчэй прапачыць» праз бездухавыя старонкі, таму што старонкі гэтыя наоубныя свейкім, трапіным назіранням, выхаленым з самага жыцця дэталімі, выразнымі пейзажамі (наоуг, трэба сказаць, пейзажы удаўца аўтару).

Праз знешнюю дэталі, праз знешні партрэт псьменнік умеа падаць характар героя. Вось прыклад з апаваданні «Інтэлігент».

Бухталда «старательны» отрынуў сіній праталіны пшдак, вытанціў іх карманам бархотку, наваліў глянца на голенина сапог, протер носовым платком велюровую шхлю. Тшательно обследовав

Далі... Далі...
Волнистые дали.
Синий рин полновесная реч...
Лето в синем чолу увядает,
Лето нечего больше беречь.
Все, что лето по каплям копило,
— брызги солнца,
росу
и тепло —
вот и колосом отговорило,
выноградом в корзини летло.
Лето в синем чолу увядает,
Лето делало все,
что могло.
Тает... Тает...
Невидимо тает
в синей дырке ржаное тепло.
Гэты прарок сум — сум чалавеча. Гаворка тут ідзе, урэшце, пра чалавеча, які глядзіць на жыццёныя палі. Прырода ачалавечываецца.

Асабліва ўдаўным, на нашу думку, з'яўляецца твэршы зборніка, дзе аўтар злучае два гэтыя вобразы: вазію барыбары і шхую прыроды. Дзіўна, што аўтар не згадвае пра гэты вобраз, аніжы ў аповесці «Далі... Далі...».

«Вилась жинка на нем,
словно плыла мятущей свечки.
Словно пламя,
которому
странно хотелось жить...
И суровый патрон
только вздрогнул слегка
от остроты
... остался на месте,
не желая то пламя
тушить.
(«Баллада о последнем патроне»)

Паэзія «Касога сажия» — чужая, пашчотная. Яна поўная любові да зямлі і да ўсяго зямнога, чалавечнага. Калі Іван Бурсаў піша аб прыродзе, у яго атрымліваюцца не проста пейзажныя замалёўкі, а вершы, у якіх пейзаж падкрэслівае нейкую паўную думку. Вось, напрыклад, замалёўка «Далі... Далі...».

І. Бурсаў. «Касм сажия». Вершы. На рускай мове. Выдавецтва «Беларусь», Мінск, 1964 г.

ДА РУСКІХ СЯБРОУ

«Сёння Савецкая Беларусь святкуе, адзначае галаву свайго вызвалення ад фашыскага прыгнету. У поўным росквіце сіл, працоўнага гераізму высокаталенаваты народ ідзе разам насустрач!»

Я глыбока цаню мастацтва і літаратуру Савецкай Беларусі. І хачу сказаць, што і тут, у беларускай літаратуры, адбылося велікі прыметнае зружж і здзяйсненні... «Я глыбока цаню...» Гэтыя словы з прывітання ленаградскага паэта, лаўрэата Ленінскай прэміі Аляксандра Пракоф'ева (прывітанне змешчана ў мінулым нумары «Літаратуры і мастацтва») — яшчэ адно жывое сведчанне дружбы братніх народаў, дружбы братніх літаратур, іх узаемапавагі і ўзаемапрызнання. І не выпадкова, што ў гэты знамянальны дні, калі Беларусь святкуе вялікую галаву, у гарадах Расійскай Федэрацыі пачынаюцца Дні беларускай літаратуры.

Есць такія шчаслівыя вочы, якія здольны ўгледзець цікавае і змястоўнае там, дзе іншыя далёка не заўсёды бачаць. Гэта вочы фатаграфамаста. Ён заўсёды ў цэнтры падзей сумаснасці, затвор яго апарата заўсёды гэту шчокуныц, каб расказаць людзям пра сніс і прыгажосць жыцця ва ўсім яго праявах. Часам месцамі выношаваецца задума, перш чым знаходзіцца ён ўвасабленне. Фатамастак цярпліва чакае неабходнага асяветлення, задуманага становішча, каб атрымаць не проста фатаграфію, а прэўдзівы і выразны вобраз. А часам яму няма калі раздумваць — трэба арыентавацца хутка і дакладна, фіксаваць імгненне. Бо праз момант — будзе поэма. Імгненне стане гісторыяй.

Так думала я, знаёмчыся з 5-й Беларускай рэспубліканскай мастацкай фатавыстаўкай «Сямігодка ў дзеянні».

У вялікім прае Бельэтажа Беларускай дзяржаўнай філармоніі, дзе экспануецца выстаўка, 147 работ шасцідзесці аўтараў. Большасць работ выканае ўдумлівымі майстрамі, сапраўднымі мастакамі.

Вось фатаграфія 1944 года. «З фашыскага няволі» — так называецца гэты здымак А. Дзітлава. Старая, зня-

пыльнік, он акуратно сложил его, поправил частокол остро отточенных караяндаш, выглядывающих из кармана пиджана, и двинулся через дорогу, выбирая место поусе. Двигался, солидно поводя плечами, аккуратно, чтобы не испачкаться, ставя ноги на траву...
Бадай, лепшае апавяданне ў кнізе «Самы неабходны чалавек» — «Аператыўна-рыжкія». Гэта апавяданне аб перамясціці пакаленню, аб непаканай мужнасці, бескампраміснай чэснасці, аб глыбокай душэўнай пазаве да чалавеча, нават да таго, якому ўбачыў участковы ўрач Рыгор Андрэвіч Пшчук пасля сустрэчы з галоўным урачом раёна Снегавым. І ён не спяшаецца з адказам бо Рыгор Андрэвіч — чалавек нетаропкі, немітуслівы. Ён не з тых людзей, якія прымаюць паспешлівыя рашэнні, маркуюць аб чалавеку па першаму ўражанню, па шапанчанаму знаёмству. Стары ўрач і людзей асьвецьвае так, як робіць сваю справу... не паспешліва, грунтоўна, дабрадушна. Зранку да вечара Рыгор Андрэвіч заклапочаны чалавек. Пацыенты, аход палат, пасля трэба іці ў сельсавет наконг доша і шыфферу, а потым яшчэ трэба пагаварыць з бальнічнымі паварам... Рыгор Андрэвіч сабраўе з мясцовымі дзецьмі, ён памірае ім выбраць добрую кніжку. Ён можа парываць на горш за агранома, дзе і што сельц. Жыццё гэтага чалавеча можа зда-

ва на першы погляд занадта ўжо посьным, занадта звычайным, нават шхрым. Такім яго і здаюся, па ўсёй верагоднасці, галоўнаму ўрачу Снегавому, які прыхеаў у гэты глухі кут. Снегавой — здычны хірург, чалавек неўраўнаважаны і парывісты, ён не любіць, як сам гаворыць, «шрап штодзённасці, без рамантыкі, без цяжасцей». Для яго — «чым больш напружана барацьба, тым ярчэй жыццё». Рыгор Андрэвіч спрачаецца з ім, дабрадушна пашейваецца над сваёй малодсцю, калі «ў парадку гераізму сігнаў было праз Ясельду ў ледаход — добра, мужыкі за штаны багром пацпаілі...»

Рыгор Андрэвіч можа здацца, асабліва малодму чытачу, не здольным на самахварнасць, на падзвіг. Але вое ў бальніцы адбываецца такі выпадак: прывозіць хлопчына, якому трэба неадкладна аперываць. Аператыўна пштрубуецца велікі складаная і рабіць яе ва ўмовах сельскай бальніцы — значыць, рызыкаваць, браць на сябе вялікую адказнасць. Снегавой не хоча браць на сябе гэтую адказнасць. Для яго гэта не сапраўдная рызыка, не рамантыка. І тады за адважана брацца Рыгор Андрэвіч Пшчук. Вяртаецца, коў і няма надзеі на шчаслівы зыход аператыўна, хоць няма былой цвёрдасці рукі, ды і нервы, сэрца ўжо не тыя. Але інакш ён не можа, ён павінен зрабіць усё магчымае для выратавання чалавеча... І тады не вытрымлівае Снегавой, становіцца на месца старога ўрача. У яго ж мацнейшая рука і сэрца, ён жа лічыцца і добрым хірургам. Праўда, яму, можа, не хапае яшчэ вопыту, але побач з ім стаіць стары хірург, — калі што, ён падымае, дапаможа.

Вялікім сэнсам напоўнены словы старога ўрача: «Рабіце кожны дзень хсь крышчак больш, чым ёсьць сілы, і ў вас не будзе шрап будзёнчыны».

Такі чалавек і ёсьць самы неабходны на зямлі!

Б. КАЗАНУ.

там і ў некаторых іншых вершах. Напрыклад, асноўны сэнс верша «Всё равно рассветало...» заключаны ў рафроне:

Все равно рассветало...
Душею сонной ветки
за короткую ночь не успели завять.
Все равно рассветало...
Непришедший с разведкой
под живучим кустом не хотел
умирать.

Все равно рассветало...
Высоко в подбесе
облава пропылала над
бесмертной землей...
за суровой рекой
о пропавшем без вести
стрекотала машинка в землянке
штабной.

Все равно рассветало...
Сэнс той жа: смаротная барацьба і прырода, жыццё. Перамагае жыццё. Гэтым аптымізмам прасяяно ўся кніга Івана Бурсава.

Няма, бадай, патрэбы гаварыць падрабязна аб усіх вершах новай кнігі паэта. Хай лепш іх ацэнюць сам чытач, які любіць паэзію. Хочацца толькі дадаць, што ўжо нават прыведзеныя намі радкі сведчаць аб несумненным творчым росце аўтара «Касога сажия». І таму асабліва крўдзіць, што паэчас пазат недастаткова паграбаваліна ставіцца да свайх магчымасцей. Не-не ды і з'яўляюцца знад яго яшчэ ілэзавобразы, напісаныя «всена в садах из рос поделенных лепит», «запах лисных полях непонятен и редок», «ночь, как вода обрванна густая», «пустытели радки — мир, доверчиво плывет глечит в ветровое стекло», сумнішчальны паралелі — «задыхається ветер от собственной спешки» і г. д.

Такіх і да іх падобных перлаў магло б і не быць у кнізе, напісанай з добрым лрызмам, з тонкім паэтычным паучэннем.

Федар ЯФІМАУ.

Першая група псьменнікаў, якая будзе выступаць у гарадах Краснарскага краю і ў складзе якой будзе Іван Бурсаў, пачала ўжо сваё творчае падарожжа. Пачатковы пункт падарожжа — Кызыл (Тува). Потым яны наведваюць Шышанскае, пазнаёмяцца з леныкімі мясцінамі. Беларускае паэты і празаікі сустрэнуцца з гарнякмі Абакана і працоўнымі Чарнагорска; будзь чытаць свае творы на літаратурных вечарах у цэнтры краю — горадзе Краснарскае і выступаць перад будаўніцкай Дзіўнагорскай ГЭС. Прадлыжыць ўніз па Енісею, яны спыніцца ў Дулацкіх, адсюль накіруюцца ў Нарыльск — канчатковы пункт паездкі.

З 12 ліпеня па маршруту Смаленск—Ленінград выйджа другая група псьменнікаў, якія ўдзельнічаюць у Днях беларускай літаратуры. Гэта — Пятро Глеба, Іван Грамовіч, Сяргей Грахоўскі, Максім Лужанін, Аляксей Пшысін, Адам Русак і Тарас Хадкевіч.

Побач — фота 1945 года гэтага ж аўтара. Салдат корміць з кацялка явскаго хлопчыка. Толькі што ў вёсцы былі фашысты. Твар салдата поўны змільвання да дзіці. «Ш, малы, шш Усё будзе добра!» — паўна, думкае салдат.

А вое, вывалены да фашыстаў разбурым Мінск (Ул. Лупайка — «руны роднага горада», І. Шышко — «руны»). А побач, быццам парўнанне 1944 і 1964 годаў, здымак, што расказваюць пра тое, як наша рэспубліка будзеце, расце, мацнее, прыгажэ.

Натакі з фатавыстаўкі «Сямігодка ў дзеянні»
Работы выстаўкі адлюстроўваюць жыццё на дзіва шматгранна. Не выпадкова трапілі ў экспазіцыю побач задушыны партрэт кампазітара Д. Кабелюскага, выкананы Ю. Іваановіч, і работа А. Дзітлава і В. Ждановіча «Рэжыем», якая быццам раскрывае творчую думку кампазітара: рычце не ведала краіна аб уварванні ворага, а першая варажэ куля ўжо аддалока навалал чэргіны ад сцяны крапсці, абарылася жыццё першага абаронцы Радзімы — прагулава перша нота рэжыема; і вое ўжо ўсі сцяна лабіта кулімі і сферамі, крывава-чырвоныя абломкі сцяны падаюць... Не, гэта не цягла, гэта кроў герароў, які біліся да апошняга... Адгучалі апошнія ноты рэжыема — ля гадзюжкі сцяны выраста трава, дзе маўліліся цені на сцяне — двое нахадчыў стаць перад воў: «то, что отцы не достроили, мы достроим!»

Не выпадкова побач «Ветраны В. Баранюскага і «Мінчане» Аляксандра і Міхала Ананьіных. Ветран ужо стары, але твар яго мужны, валавы. Руки натруджаныя і моцныя. Ён яшчэ перапрацуе. Ён яшчэ чакае чаго зробіць, гэты стары, пакуль падрастуць юныя мінчане.
Не выпадкова побач з жэрмі фронтных гармат, скіраваных на ворага, — мірныя жэрты трэ абсталявання Салігорскага камбіната. «Галоўны калібр самігодкі» — так называю А. Дзітлаў адну з цікавейшых свайх работ, надрукаваную спосабам ізагемі. Яна выканана на ўзроўні лепшых работ мастакоў-графікаў.
Публіцыстычнае стрэнае выдзі раскэ фотамастакі пра наш сённяшні дзень, пра будаўнічы камунізм, пра савецкага чалавеча-творцу, пра яго велічыню, пра ўсе чыста, што характарызуе аблічча нашага дзеяцтвага стагоддзя. Гэта і партрэт дырэктара завода з разумным і явельнічым вачыма (Д. Прэс — «Інтэраўто дырэктар»). Гэта і ўбачаная пільным вокам мастака жанравая сцэнка (П. Нікі-

ПЕСНЯ ПРА ІВАНА ЧУКЛАЯ

Музыка Д. СМОЛЬСКАГА
Словы Ул. ПАУЛАВА

Учора
Вечер, паслухай, крылаты,
З сонячнай лямпаю на шыраку,
Сяцельца дым гаркаваты,
І ўпаў бавам кавары.
Справа і злева — засада,
Сторны павіс небакрай,
Срэх невадома і здрада,
І камісара брыгады
Сабой заслапяе Чукляй.

ВІТАЮЦЬ БРАТЫ ПА ЗБРОІ

У складзе дэлегацыі Чэхаславацкай Сацыялістычнай Рэспублікі на святавым 20-годдзя вызвалення Беларусі ад савецкай савецкай псьменнікі Само Фалціян і Кароль Тамашчык, якія ў час айны змагаліся на Беларускай зямлі ў партызанскіх атрадах.

У творчасці С. Фалціян і К. Тамашчыка вялікае месца займае тэма Беларусі, яе гераізму ў барацьбе за свабоду, за незалежнасць і за савецкіх партызан прывесчаны кнігі — С. Фалціян «Паромынная сустрэча» і К. Тамашчык «На добрым шляху». Нядаўна выйшаў роман К. Тамашчыка «На берагах Вяткі», дзе апавядаецца шлях славянскіх салдат на берагах супраць гітлераўцаў у лесах Беларусі да вызвалення Прыці. С. Фалціян працуе над раманам «Спрыжжаны» — аб Беларускай і славянскіх партызанках.

САМО ФАЛЦІЯН: РАД ЗА ЦЯБЕ, БЕЛАРУСЬ!

Успаміны аб сумеснай партызанскай барацьбе сёння цесна звязаны з захапленнем вайш чыскасцю. Беларускае зямля была зранена, вылазла, але заставаўся нескораны, горды, поўны невывяржонай энэргіі, гадзі, дваццаць год назад, наш партызанская брыгада «Дзідзі Коль», шхрагі калі паралелі пазярацкай блакады ў балотах кала аслэра Палі, стала на ўскраіне Мінска, і навокал былі адны чорныя руіны. Мы абаранілі горад ад расейскіх на іжых гітлераўскіх часцей і і сачылі, каб фашысты не ўціклі ад расплаты. Праз некалькі дзён мы ішлі на партызанскі перад па разбітаму гораду ўздоўж ракі Сяіслас. Насустрач нам цягнуліся баскожныя натоўпы абарачных палонных гітлераўцаў, у вачах якіх застыў страх, а ў некаторых — незатоўнае нянавісць. Так было тады.

А праз дваццаць год я не знайшоў старых мясцін на ўскраіне горада. Сёння там стаць новыя кварталы, новыя заводы.

КАРАЛЬ ТАМАШЧЫК: МЫ ПОПЛЕЧ ЗМАГАЛІСЯ

Вяртаючыся думкамі на дваццаць год назад, я зноў бачу перад сабой горад у руінах — такім пакінулі Мінск нямецкія фашысты. А сёння — сэрца поўніцца радасцю, калі глядзіш на новы, адбудаваны на папільшчых горад, на яго прасторныя, шырокае вуліцы, новыя дашы, заводы, сады.

Мы ніколі не забудзем, як у час вайны Беларускае народ сардэчна прымаў нас, чэхіў і славакаў, якія змагаліся ў партызанскіх атрадах, шходра дзяліліся апошняй бульбайні.

Ніколі я не думам, што ўбачу Мінск яшчэ раз, калі гітлераўцы скапілі Мінск і прысудзілі да шчыбенцы. Чатыры месяцы прабыў у турме, скваіны на руках і нагах пацшута. Адно-толькі сучаснае мяне — што, перайшоўшы на бок савецкіх партызан — а выжываю абавязак перад сваім народам і народам Беларусі.

Вітаю ўсіх тых, з кім поплеч змагаліся ў партызанскім атрадзе Сіньвоўскім (лучаніне Сабурова). Вітаю ўсіх, з кім даволяся мне спаткацца. Вітаю чэбе, цудоўны горад Мінск!

ПРАБЛЕМЫ ТЭАТРА СЯБРАМ — АДЧЫНЕННЫЯ ДЗВЕРЫ!

Настаў час, пшсаў нядаўна ў часопісе «Тэатр» эстонскі рэжысёр Каарэ Ірд. «Гаварыць пра агульныя вялікі фронт мастацтваў краін сацыялістычнага лагера... Мастакі сацыялістычных краін павіны быць бліжэй і глыбей ведаць работы адзін аднаго, чым гэта практычна рабілася да гэтага часу».

Не сакрат, што ў нас велікі прыблізнае злучэнне аб тым, пад чым прадуюць сёння драматыгі Польшчы і Венгры. ГДР або Румыніі, чым жыне ціпер тэатр нашых сяброў А вынік? Што, напрыклад, паказалі ў драматургіі братніх краін тэатры Беларусі? Вось дазвеляюцца апошня дзевяці гадоў. З класікі — «Мараль пані Дульскай» у Гродна (1955 год), у Вішэска (1956 год) і ў Тэатры імя ЛІСМБ у сёлетнім сезоне. Камедыя Браніслава Нушыча «Донтар» (Рускі тэатр В'СЭР імя Горкага, Гомельскі і Гродзенскі тэатры). У Тэатры імя Я. Купалы — «Пані міністрша», потым «Дамы і гусары» Фрэдрэ і «Смерць ваяводзі» Славішчага.

Кідаецца ў вочы дубіраванне адных і тых жа назваў рознымі тэатрамі. Яшчэ больш дубляжы ў выбары сучасных п'ес. Зрабілі брасцкачане спектакль па п'есе Ф. Куна «Крэдыт у нібоўнагу», і тады ўжо зацікавіліся і ў Мгаріле, і ў Гомелі. Тая ж гісторыя і з «Паваротам ключа», і з «Вулічнай трох салаўёў», і з «Танім каханнем».

У выніку святло рампы бачаць адна і тая ж п'еса, іныя рэзы нават далёка не характэрныя для драматургіі братніх сацыялістычных краін.

Затое п'есы такіх буйных аўтараў, як Вольф, Кручюўскі, Карваш і іншыя, не трапляюць на партыю.

Летась часопіс «Іностранная літаратура» апублікаваў у рускім перакладзе п'есу-памфлет Лёна Кручюўскага «Герой фатэрылінда». Бялалітася выкрываючы гітлераўскі і парадзі «трэцяга рыха», гэтая п'еса трапіла б'е па норавах заправялаў цыпершэяй «бонскай рэспублікі». І што ж? За межы часопісных старонак п'еса пакуль не выйшла. Можна было б назваць «Скідад у Хельсінгу» і «Віліні Бобі» польскіх драматургаў Бранішчэка і Грушчыскага, «Пшаміну» румынскага псьменніка Лавінеску і тэлы рад іншых цікавых твораў апошняга часу. Пра многія з іх, даражы, стаюнага гаварылася на Усесяюзнай нарадзе па пытанніх фарміравання рэпертуару дра-

матычных тэатраў у 1963 годзе. Размовы, аднак, не выліліся ў справу. А вое «Імпартная» прадужыла тэлу «Трэція галава» або «Двое на аралі» (а часам і ў савецкай якасці) пранікае на сцэну. Што гэта — няўменне адрозніць добрае ад дрэннага? Або недаведчанасць? Бадай, што ўсё разам.

Трэба сказаць, што пераклады лепшых п'ес аўтараў братніх і сацыялістычных краін пашуюцца велікім рэдкам. А ў Беларусі гэтым умогуе ніхто не займаецца. Сістэматычна прапаганда мастацтва гэтых краін не вядзецца. І ш не таму нас напаткуюць расчараваны, калі хто з тэатраў воемца на складаны твор, які патрабуе дакладнага адчування стылістыкі аўтара, яго неўпаўторнай манеры п'есма, адлюстравання з'яў. Узяліся за Брэхта, а як яго ставіць — добра не ведаем. Рускі тэатр у Мінску не «выцягнуў» «Матухну Кураж». Даволі прымітнуую трактоўку ў радзе тэатраў атрымаў П. Кагоўт (за выключэннем «Такога каханья» ў Гродзенскіх пастаноўкі рэжысёра І. Папова).

У апошні час некалькі рэжысёраў з братніх краін было запрошана для пастановак спектакляў у Савецкі Саюз. Карысны пачыні! У якасці прыкладу я назваў бы спектакль Ленінградскага Вялікага драматычнага тэатра «Кар'ера Артура Уі», паштаўлены Эрнані Аксерам, рэжысёрам варшаўскага тэатра «Всплываючы», які мае вялікі вопыт сцэнальнай Інтэрпрэтацыі Брэхта.

А чаму б і нам не запрасіць у Беларусь вопытнага рэжысёра з Чэхаславакіі або Венгры, які мог бы ажыццявіць у лідыі з Беларускага тэатраў пастаноўку п'есы аб свайй радзіме, падзяліцца метады работ над спектаклем? Палюбыя кантакты безумоўна садзейнічалі б ажноўнаму тэатральнаму жыццю ўзблагачалі б яго.

Нам трэба па-сапраўднаму вывучаць практыку буйнейшых тэатраў братніх краін, якія шмат зрабілі і робяць для развіцця творчага метаду са

